

Demonstratiekas moet doelgroep overtuigen

Ethiopië: kansen voor Nederlandse techniek glastuinbouw

De tuinbouw in Ethiopië ontwikkelt zich in een razendsnel tempo. Maar de opbrengst en de kwaliteit van de productie kan nog beter worden als ze gebruikmaken van Nederlandse technologie. In april bracht Geert Westenbrink, de LNV-Raad in Addis Abeba, voor kassenbouwers en installateurs de mogelijkheden in kaart.

Veel Ethiopische bedrijven hebben nog weinig kennis van de voordelen van betere kassen en teeltsystemen. Dat maakt het vaak lastig hen ervan te overtuigen dat investeren in een betere kwaliteit kas of teeltsysteem uiteindelijk meer rendement oplevert. Het gevolg is dat het, volgens Pieter Jan Robbemont van de firma Rovero, nauwelijks lukt om kassen met beluchtingsmogelijkheden aan Ethiopische ondernemers te verkopen.

Dat is jammer. Juist in Ethiopië is het belangrijk te kunnen inspelen op de temperatuurschommelingen en heeft een kas met beluchting grote voordelen voor een gezonder gewas en een grotere productie. De Ethiopische tuinbouwbedrijven hebben weinig ervaring met beluchting en zolang er zonder beluchting gewerkt wordt, is het voor Rovero moeilijk de concurrentieslag te winnen van de Israëlische concurrenten. De Israëlische kassen zijn prijstechnisch gunstiger, moet Robbemont vaststellen.

Ook de voordelen van substraat zijn nog niet ingeburgerd in Ethiopië. Job Bossers van JB Hydroponics weet dat ook in Afrika veel hogere opbrengstcijfers mogelijk zijn door substraatteelt. In Kenia heeft men ervaring met substraatteelt, onder andere doordat de overheid dit heeft gestimuleerd. De kostprijs per steel gaat naar beneden bij telen op substraat. Bossers: “De extra kosten zijn in 1,5 tot 2 jaar terug te verdienen, mits er op het bedrijf voldoende teeltkennis is.”

Substraatteelt heeft ook voordelen voor het milieu. Het maakt recycling van het water mogelijk: dat bespaart kosten én is beter voor het milieu. Per steel is er 30% waterbesparing en zijn ook minder meststoffen nodig. Bossers heeft de ervaring dat alleen met het begeleiden van teeltsystemen mensen heel mondjesmaat overtuigd raken van de voordelen van substraat. “Met tekeningen en grafiekjes lukt dat niet. Ze moeten het zelf ervaren en zien.”

Training en Code of Practice

Dat Ethiopië de zorg voor milieu en arbeidsomstandigheden hoog in het vaandel heeft staan, blijkt wel uit de Code of Practice die ingevoerd is. De Code stelt een aantal minimeisen op het gebied van milieu en arbeidsomstandigheden en stimuleert en ondersteunt telers

Het stekken van chrysanten in een Ethiopische kas.

om prestaties op het gebied van milieu en arbeidsomstandigheden steeds te verbeteren. Er zijn drie niveaus: brons (verplicht minimum), zilver en goud, waarbij zilver en goud verbonden zijn aan marktlabels.

Met meer geavanceerde technologie kunnen bedrijven beter en makkelijker voldoen aan de moderne kwaliteits- en milieu-eisen. Maar onbekend maakt onbemind. Westenbrink stelt daarom voor om bij de training voor de Code of Practice ook aandacht te geven aan de voor- en nadelen van de verschillende teeltsystemen. Door bijvoorbeeld een korte objectieve beschrijving van drie of vier verschillende teeltsystemen te laten maken.

Ook is er nog een andere hindernis te nemen. Vaak moet niet alleen de ondernemer, maar ook de bank overtuigd worden van het nut van

Sierteelt (rozen) in foliekas van de firma Rovero.

de investeringen in betere kwaliteit, gaf Marco Braam van Bosman Kassenbouw aan. De Ethiopische Development Bank verstrekt kredieten op gunstige voorwaarden. Ook Ethiopische ondernemers die de financiering zelf zouden kunnen dragen, maken graag gebruik van deze kredieten, waarbij slechts 30% eigen vermogen nodig is. Bij de Development Bank worden de investeringsplannen vooral beoordeeld op de prijs, ongeacht de kwaliteit.

Nederlandse bedrijven zijn daardoor in het nadeel ten opzichte van concurrenten uit bijvoorbeeld Israël. De Nederlandse ambassade in Addis Abeba heeft de Ethiopische overheid al aangeboden te helpen bij het oplossen van dit probleem door een training 'Beoordeling Tuinbouwprojecten' te verzorgen voor het personeel van de bank.

Nederlandse demokas

De voordelen van diverse teeltsystemen kunnen nog duidelijker worden gemaakt met een demoproject 'Waterzuinige kas'. Zo kunnen Ethiopische ondernemers met eigen ogen zien wat de mogelijkheden zijn van betere kassen en teeltsystemen. Kassenbouwers en toeleveringsbedrijven willen graag meewerken aan de opzet van een demoproject. Het gaat daarbij om de toepassing van de bestaande techniek, die het liefst 'Afrika-proof' is. Gedacht wordt aan een goede foliekas met beluchting waarin verschillende teeltsystemen naast elkaar komen te liggen.

Meer informatie

Voor nadere vragen kunt u contact opnemen met Geert Westenbrink, de LNV-Raad in Addis Abeba, e-mail: Geert.Westenbrink@minbuza.nl of met Ingrid Korving, beleidsmedewerker Ethiopië, directie I&H, tel. 070 – 378 47 97, e-mail i.korving@minlnv.nl.

Voor achtergrondinformatie over de tuinbouwsector in Ethiopië kunt u het onderstaande rapport en de cd-rom opvragen bij Lia Luijckx, e-mail a.p.luijckx-visser@minlnv.nl:

- *Investing in the Horticultural Sector of Ethiopia*, een gids voor investeerders in Ethiopië
- *Atlas of Ethiopia*, cd-rom met fysische en klimaatgegevens

Met het demoproject kunnen de voordelen van beweegbare lucht voor een beter kasklimaat en die van substraatteelt worden aangetoond. Dit zal leiden tot een grotere opbrengst, betere kwaliteit en tot betere milieuprestaties. Daarnaast zal de demokas zich specifiek richten op oplossingen om zuiniger om te gaan met water door opslag en hergebruik. Dit is vooral van belang in gebieden waar de bedrijven dicht bij elkaar staan. In de nabije toekomst bestaat de mogelijkheid dat zij te kampen krijgen met watertekort, aangezien deze bedrijven allemaal van dezelfde waterbron gebruikmaken.

Een tweede aandachtspunt voor het demoproject is de kasverwarming. Verwarming lijkt niet zo voor de hand liggend in Afrika, maar ze kan teeltproblemen voorkomen die ontstaan door het vochtige klimaat tijdens de regentijd. Vooral rond het gebied Holeta is de kwaliteit van de bloemen gedurende drie maanden van het jaar slechter door vochtproblemen. Daarom zal ook bekeken worden of verwarming opgenomen moet worden in het demoproject. Gebruik van zonne-energie is hierbij, gezien de ervaring in Kenia, een reële optie.

'LNV-bureau ondersteunt bedrijfsleven met allerlei initiatieven'

Trainingsprogramma

Het idee is dat het demoproject grotendeels selfsupporting kan zijn. Wel is compensatie nodig voor de extra kosten die het bedrijf moet maken ten opzichte van een normale bedrijfsvoering, zoals de kosten voor gegevens verzamelen, het aanbieden van excursies en dergelijke. Volgens Anne Elings van Wageningen Universiteit (WUR) is met kennisontwikkeling veel te doen aan kwaliteitsbewustzijn. Hij vindt dat er in Ethiopië nog weinig kennis is van de relatie tussen kasklimaat en plantengroei, gebruik van nutriënten en watergift. Op dit moment wordt met Nederlandse hulp een trainingsprogramma ontwikkeld, dat een belangrijke bijdrage kan leveren om deze kennis te verbeteren en ook de gegevens uit het demoproject kunnen hierbij goed gebruikt worden.

Afgesproken is dat de Nederlandse bedrijven met ondersteuning van WUR het ontwerp voor het demoproject uitwerken. Inmiddels is het idee van de demokas besproken met de overheid en de telersorganisatie in Ethiopië. Volgens LNV-Raad Geert Westenbrink is er veel enthousiasme voor het voorstel en de realisatie ervan. Men ziet het als belangrijke bijdrage aan de verdere verbetering van de kwaliteit en duurzaamheid van de Ethiopische tuinbouw.

Annette van den Berg, freelance journalist